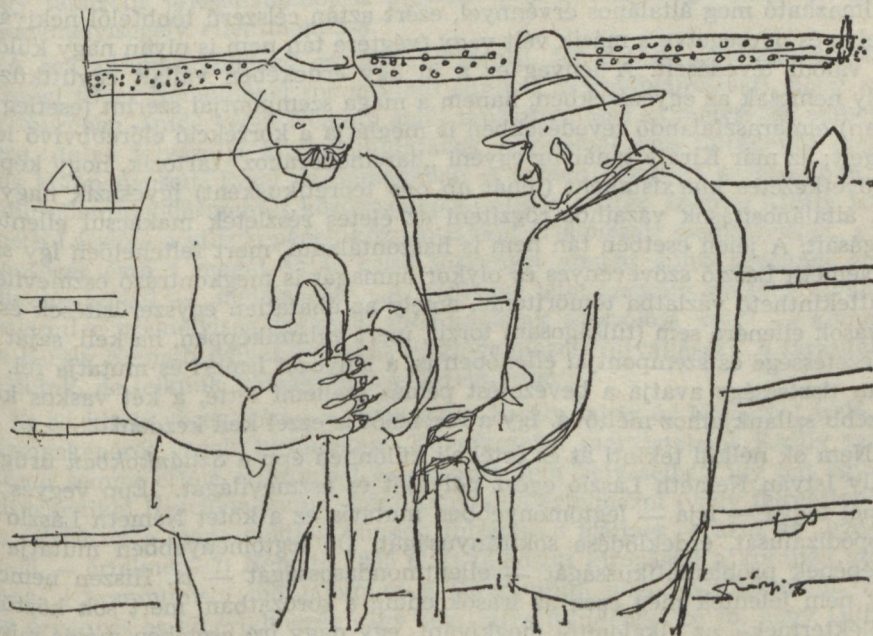

zetiségi intézményrendszer az 1940-es évek végéig — de mindenképpen 1947-ig, a párizsi békeszerződés évéig — nagyjában-egészében a helyén maradt. A magyar és más nemzetiség művelődési és oktatási intézményei autonómiájának, majd számának fokozatos sorvasztása az 1940-es évek végétől mutatható ki egyértelműen.

Az Erdélyben élő népek számára az önkormányzó-önigazgató nemzetiségpolitikai rendszer — amelynek néhány lehetséges elemét az előzőekben próbáltuk felvázolni — távlati, stratégiai cél lehet. Ehhez képest mindenképpen realistább, jóllehet rövid távú, minimálprogram igényű a „kisebbségi jogrendszer” típusú megközelítés. Ez a törekvés erdélyi nemzetiségek jogai (így oktatási, művelődési és gazdasági intézményrendszerük) 1945—46-os állapotának visszaállítását tűzte ki célként, kiegészítve ezt a struktúrát például a tájékoztatás azóta kifejlesztett új eszközeivel, így a televízióval. A minimális programot és a stratégiai célt — nyilvánvaló különbségeik ellenére — hibás lenne mereven szembeállítani. Ellentétüket véglegesen a gyakorlat — a tényleges történésekben alakuló lehetőségek és követelmények együttese — fogja remélhetőleg feloldani.

Ennek a dolgozatnak az elkészítésében a szerző egyaránt felhasználta a pozitív nemzetközi (elsősorban európai) példákat; a távolabbi vagy közelebbi múlt erdélyi nemzetiségi törvényeit, illetve azok tervezeteit: az elmúlt években az egyetemes kisebbségvédelem terén tapasztalható néhány előremutató elméleti eredményt, és (az ennél lényegesen szerényebb számú) új gyakorlati megoldást. Ezúton mond köszönetet azoknak az erdélyieknek, akik „gyakorló” kisebbségiként látták el hasznos tanácsokkal és észrevételekkel munkája közben.

DIÓSZEGI BALÁZS RAJZA